अग्निः पावकः। अग्निः । सतोबृहती, १-२ विष्टारपंक्तिः, ६ उपरिष्टाज्ज्योतिः

अग्ने तव श्रवो वयो महि भ्राजन्ते अर्चयो विभावसो।

बृहद्भानो शवसा वाजमुक्थ्यं१ दधासि दाशुषे कवे॥ १०.१४०.०१

अग्ने- पावक सर्वभूतहितरत्युद्भूतसङ्कल्प। तव- भवतः। श्रवः- अतीन्द्रियश्रवणाख्यः। वयः- अनुभवः। महि- महान्। विभावसो- प्रकाशसम्पद्युक्त। अर्चयः- दीप्तयः। भ्राजन्ते- ज्वलन्ति। बृहद्भानो- महाप्रकाश। कवे- क्रान्तदर्शिन्। दाशुषे- दात्रे। शवसा- बलेन। उक्थ्यम्- मन्त्रमयम्। वाजम्- अन्नम्। दधासि- धारयसि ॥१॥

पावकवर्चाः शुक्रवर्चा अनूनवर्चा उदियर्षि भानुना।

पुत्रो मातरा विचरन्नुपावसि पृणक्षि रोदसी उभे॥ १०.१४०.०२

पावकवर्चाः- शोधकतेजस्कः। शुक्रवर्चाः- शुभ्रतेजस्कः। अनूनवर्चाः- अपरिमिततेजस्कः सन्। भानुना- प्रकाशेन। उदियर्षि- उद्गच्छसि। पुत्रः- सुतः सन्। मातरा- द्यावापृथिव्यौ स्वमातापितरौ। विचरन्। उपावसि- रक्षसि। उभे रोदसी- द्यावापृथिव्यौ। पृणक्षि- पूरयसि ॥२॥

ऊर्जो नपाज्जातवेदः सुशस्तिभिर्मन्दस्व धीतिभिर्हितः।

त्वे इषः सं दधुर्भूरिवर्पसश्चित्रोतयो वामजाताः॥ १०.१४०.०३

ऊर्जो नपात्- शक्तिपुत्र। जातवेदः- जातविद्य। धीतिभिः- चित्तधारणासु। हितः- निहितः सन्। सुशस्तिभिः- सुमन्त्रैः। मन्दस्व- सन्तुष्टो भव। त्वे- त्वयि। भूरिवर्पसः- प्रभूताः। चित्रोतयः- विचित्ररक्षाशक्तिसम्पन्नाः। वामजाताः। इषः- सदिच्छाः। सं दधुः- उपासकाः सन्दधति ॥३॥

इरज्यन्नग्ने प्रथयस्व जन्तुभिरस्मे रायो अमर्त्य।

स दर्शतस्य वपुषो वि राजसि पृणक्षि सानसिं क्रतुम्॥ १०.१४०.०४

अमर्त्य- देव। अग्ने। जन्तुभिः- जीवैः। इरज्यन्- ऐश्वर्यमनुभवन्। अस्मे- एतस्मै यजमानाय। रायः- दानयोग्यधनम्। प्रथयस्व- प्रकाशय। सः- तादृशः सन्। दर्शतस्य- दर्शनीयेन। वपुषः-

Dr. Rangaji
WEBOLIM

रूपेण। वि राजसि- प्रकाशसे। सानसिम्- सम्भजनीयम्। क्रतुम्- सङ्कल्पम्। पृणक्षि- पूरयसि ॥४॥

इष्कर्तारमध्वरस्य प्रचेतसं क्षयन्तं राधसो महः।
रातिं वामस्य सुभगां महीमिषं दधासि सानसिं रयिम्॥ १०.१४०.०५

अध्वरस्य- ध्वररहितकर्मणः। इष्कर्तारम्- संस्कर्तारम्। प्रचेतसम्- प्रकर्षज्ञानवन्तम्। महः- महत्याः। राधसः- संसिद्धेः। क्षयन्तम्- निवासभूतमग्निं प्रपद्ये। वामस्य- कल्याणस्य। रातिम्- दानभूताम्। सुभगाम्- सुमङ्गळाम्। महीम्- महतीम्। इषम्- सदिच्छाम्। सानसिम्- सम्भजनीयाम्। रयिम्- सम्पदम्। दधासि- धारयामः ॥५॥

ऋतावानं महिषं विश्वदर्शतमग्निं सुम्नाय दधिरे पुरो जनाः।
श्रुत्कर्णं सप्रथस्तमं त्वा गिरा दैव्यं मानुषा युगा॥ १०.१४०.०६

ऋतवानम्- प्रकृतिनियत्याख्यसत्ययुक्तम्। महिषम्- महात्मानम्। विश्वदर्शतम्- सर्वैर्दर्शनीयम्। अग्निम्- पावकम्। सुम्नाय- सुखाय। जनाः। पुरः- पुरतः। दधिरे- धृतवन्तः। श्रुत्कर्णं- आश्रितानां दुःखानि शृण्वन्तम्। सप्रथस्तमम्- अतिशयकीर्तिसम्पन्नम्। दैव्यम्- दिव्यम्। त्वा- भवन्तम्। गिरा- वाचा। मानुषा युगा- मनुष्याः। स्तुवन्ति ॥६॥

Dr. Ranganji
WEBOLIM